

חיישינן למיעוטא 9**1. גיטין ב: "ואפילו לר"מ דחייש" עד ג. "האי קולא הוא"**

ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן

2. יבמות קט. מתחילת המשנה עד קט: "לא תנשא ולא תתיבם וכו' ולעולם"

מתני'./ האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך - לא תנשא ולא תתיבם, עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה. היתה לה חמות - אינה חוששת. יצתה מליאה - חוששת, רבי יהושע אומר: אינה חוששת. גמ'. מאי היא צרתה? הא קמ"ל להא צרה הוא דחיישינן, אבל לצרה אחריתי לא חיישינן. לא תנשא ולא תתיבם וכו' בשלמא יבומי לא, דדלמא מיעברא וקפגעה באשת אח דאורייתא, אלא לא תנשא אמאי? הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים מתעברות ויולדות, לימא ר"מ היא, דחייש למיעוטא! אפילו תימא רבנן, כי אזלי רבנן בתר רובא - רובא דאיתיה קמן, כגון תשע חנויות וסנהדרין, אבל רובא דליתיה קמן - לא אזלי רבנן בתר רובא. והרי קטן וקטנה, דרובא דליתא קמן היא, ואזלי רבנן בתר רובא! דתניא: קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין, דברי ר' מאיר; אמרו לו ר' מאיר: יפה אמרת שאין חולצין, איש כתיב בפרשה, ומקשינן אשה לאיש; אלא מה טעם אין מייבמין? אמר להם: קטן - שמא ימצא סריס, קטנה - שמא תמצא אילונית, ונמצאו פוגעים בערוה; ורבנן סברי: זיל בתר רובא דקטנים, ורוב קטנים לאו סריסי נינהו, זיל בתר רוב קטנות, ורוב קטנות לאו אילונית נינהו! אלא מחוורתא, מתניתין רבי מאיר היא. במאי אוקימתא? כר' מאיר, אימא סיפא: היתה לה חמות - אינה חוששת; אמאי? הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים מתעברות ויולדות, מיעוט מפילות, וכל היולדות - מחצה זכרים ומחצה נקבות, סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקבות והווי ליה זכרים מיעוטא, וליחוש! דלמא כיון דאיחזקה לשוק לא חייש. רישא דאיחזק לייבום תיבם! אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא: רישא דאיסור כרת - חששו, סיפא דאיסור לאו - לא חששו. אמר רבא: מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא, מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו! אלא אמר רבא רישא חזקה לייבום ורובא לשוק, וחזקה לא עדיף כי רובא, ואייתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה והווי ליה פלגא ופלגא, לא תנשא ולא תתיבם; סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק, והווי ליה זכרים מיעוטא דמיעוטא, ומיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר.

3. חולין יא. "מנא הא מלתא" עד "א"ר אלעזר"

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא? מנלן? דכתיב: אחרי רבים להטות! רובא דאיתא קמן, כגון ט' חנויות וסנהדרין - לא קא מיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן - רובא דליתיה קמן, כגון קטן וקטנה, מנלן?

4. חולין יא: "רב אשי אמר אתיא משחיטה" עד יב. "א"ר נחמן אמר רב"

רב אשי אמר: אתיא משחיטה עצמה, דאמר רחמנא: שחוט ואכול, וליחוש שמא במקום נקב קא שחיט! אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא. אמר רב אשי: אמריתא לשמעתיא קמיה דרב כהנא, ואמרי לה רב כהנא קמיה דרב שימי, ואמר ליה: ודלמא היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר, דאי לא תימא הכי, לר"מ דחייש למיעוטא, הכי נמי דלא אכיל בישראל! וכי תימא הכי נמי פסח וקדשים מאי איכא למימר? אלא היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר, ה"נ היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר

5. תוספות חולין יב. ד"ה פסח

פסח וקדשים מאי איכא למימר - מבשר תאווה לא פריך משום דנראה דמדאורייתא לא חייש רבי מאיר למיעוטא אלא מדרבנן ולהכי פריך הכי נמי שמחמיר שלא לאכול בשר כלל ואפילו מחמיר בשאר בשר פסח וקדשים אין יכול להחמיר ומדקדק כי היכי דלר"מ יש חילוק מדרבנן בין אפשר ללא אפשר ה"ה לרבנן.

6. מרדכי חולין סימן תשל"ז "והשיב לו ר"ב" עד "ואע"ג דפרק בתרא"

והשיב לו ר"ב אני אומר דר' מאיר מודה בביטול ברוב בכל דוכתא אע"ג (*דחייש) (*דאיהו חייש) למיעוט מדאורייתא כדמוכח פ"ק דחולין [דף יא] (*דקאמר) ולרבי מאיר דחייש למיעוטא (*היכי אכיל בשר פסח וקדשים) (*הכי נמי דלא אכיל בישראל וכו' ת"ה"נ פסח וקדשים מאי איכא למימר) ואי לא [הוה] חייש למיעוט מדאורייתא (*מאי הוה פריך מ"י) לישיני הא דחייש למיעוט [ז"הו] מדרבנן ואכילת קדשים (*הוי דאורייתא) (*היה מעמיד על דין תורה. מ"י. אלא ש"מ מדאורייתא) וברובא דאיתיה קמן נראה דלא פליג רבי מאיר (*דכתב) [דהא בההיא כתיב] אחרי רבים להטות

7. קידושין פ. "דתנן תינוק שנמצא" עד "אר"ל משום רב אושיעא"

דתנן: תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו - ר"מ מטהר, וחכמים מטמאין, מפני שדרכו של תינוק לטפח; והוינן בה, מאי טעמיה דר"מ? קסבר: רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין, ועיסה בחזקת טהרה עומדת, וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא; ורבנן? מיעוטא כמאן דליתא דמי, רובא וחזקה רובא עדיף

8. תוספות בכורות כ. ד"ה ואיבעית "ומיהו היכא דחזקה מסייעת" עד "ועוד רוצה להתיר"

ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש - מעיקרא נמי דהוה בעי למימר לקולא לא חייש משמע דהיינו לר' ישמעאל אבל לר"מ בכ"מ חייש ומכ"מ אין לדקדק מכאן דהא דר"מ חייש למיעוטא היינו מדאורייתא מדחייש הכא אפילו להקל דהיינו שלא נתנו לכהן דלא אזלינן בממון אחר הרוב א"נ משום דאיכא רוב מתעברות כשמגיעות לזמן הראיות להתעבר שמסייע למיעוט ובפ' אין מעמידין (ע"ז דף לד:) גבי גבינת בית אונייקי אמר דר"מ חייש למיעוטא וגזר רובא אטו מיעוטא ולא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום משמע דבאותו מקום נמי לאו מדאורייתא אלא מדרבנן מטעם גזירה אטו מיעוטא ובפ"ק דחולין (דף יב.) נמי דפריך לר"מ פסח וקדשים מאי איכא למימר דשרא רחמנא ולא קאמר בשר תאווה מאי איכא למימר דשרא רחמנא משמע דמדרבנן חייש למיעוטא ואפילו גזר בבשר תאווה בפסח וקדשים לא גזר דלא אפשר ואף על פי שלא יכלו להעמיד שם גזירתם העמידה היכא דאפשר ה"נ בדאורייתא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לבדוק לא אפשר דאם איתא דבדאורייתא אין חילוק בין אפשר ללא אפשר לא היה לחכמים לחוש ולגזור היכא דאפשר כיון שראו שום מקום שלא חשו כגון היכא דלא אפשר **ומיהו היכא דחזקה מסייעת למיעוט נראה דחייש ר"מ למיעוט מדאורייתא מדטהר גבי תינוק** ועוד רוצה להתיר בפרק כיסוי הדם (חולין דף פו:) לשחוט אותו ואת בנו אחר שחיתת חרש שוטה וקטן דאף על גב דאין רוב מעשיהן מקולקלין וא"ת דבפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי חמשה חומשין הן משמע דדמאי הוי מדרבנן אפילו לר"מ דקאמר עשו חיזוק לדבריהם ולמה אינו טבל דאורייתא דסמוך מיעוט דאין מעשרים לחזקת טבל וי"ל דאין זה חזקה דדלמא כרבי אושיעא עבדה שהכניסה במוץ (ברכות דף לא.) ועוד דאין להחזיק שום אדם ברשע בשביל מיעוט שאין מעשרין.

9. תוספות יבמות קיט. ד"ה מחוורתא "וא"ת ולר"מ" עד "אע"ג דגבי כותים"

מחוורתא מתני' ר"מ היא -...וא"ת ולר"מ דחייש למיעוט היכי משכחת לה דמאי כיון דאיכא מיעוט עם הארץ שאין מעשרין ועוד דאיכא חזקה דטבל ומיהו אי לא חייש ר"מ למיעוט מה"ת אפילו היכא דאיכא חזקה בהדיא אלא מדרבנן הוה אתי שפיר ויש לומר דלא חיישין כה"ג למיעוט דאם הוא הוחזק כל ישראל מי הוחזקו אע"ג דגבי כותים גזר ר"מ על כולם משום מיעוט שנתקלקלו כדאמר בפ"ק דחולין (דף ו.) שאני כותים דאומה אחת הן ואין נזהרין במצות כישראל.

10. תוספות בכורות כ: ד"ה חלב מתחילת התוספות עד "וכן י"ל בהיא"

חלב פוטר איכא ביניהו - פסק ר"ת דחלב אינו פוטר דלקמן בפירקין (דף כד.) מסקינן כרשב"ג דאמר בלוקח בהמה מניקה מעובד כוכבים דפטורה מן הבכורה דלא מרחמא אא"כ ילדה אבל מטעם חלב לחוד לא מיפטרא אי לאו דאיכא ולד בהדה דחזינא דמרחמא ליה ומניקתו ומתוך כך מדקדק ר"ת דהכי הלכתא דחיישינן למיעוטא היכא דאיכא חזקה בהדה כי הכא שהיא בחזקת שלא ילדה ואפילו לא קיימא לן כרבי מאיר דמטהר בההיא דרוב תינוקות מטפחים (נדה דף יח:) מטעם סמוך מיעוטא לחזקה להחמיר מיהא חיישינן ואע"ג דבפ"ק דחולין (דף יא:) משמע דאין הלכה כר"מ אפילו להחמיר דקאמר לר"מ דחייש למיעוטא היכי אכיל בשרא משמע דאין הלכה כן דלא קאמר היכי אכלינן בישרא מכל מקום היכא דחזקה מסייעתו חיישינן והכא איכא חזקה דהעמד בהמה בחזקת שלא ילדה וסמוך מיעוטא דחולבות ואע"פ שאינן יולדות לחזקה והא דאמרינן פ"ק דחולין (דף ג:) דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שלא נשחטה ההוא רובא מצוי הוא ושכיח טובא כענין שמצינו בריש גיטין (דף ב:) ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא סתם ספרי דדייני מגמר גמירי והמיעוט לא שכיח ולא חייש ליה ר"מ כדאמרינן בריש בנות כותים (נדה דף לב.)

11. רשב"א יבמות קיט. ד"ה אלא אמר רבא "וכן כתב רבינו האי גאון ז"ל" עד "ובפרק כל היד" ועוד יש לי לומר דשאני" עד "עוד כתב הרמב"ן"

והאי אוקמתא דרבא נמי אליבא דר"מ היא וכדכתבינן וכדמסיק ואמר סיפא חזקה לשוקא ורובא לשוקא והו"ל מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ אלמא רבא נמי אליבא דר"מ קא מתרץ לה, וכיון דמתני' לית לה פתרי אלא אליבא דר' מאיר ולא קי"ל כר' מאיר ממילא אידחייא לה מתניתין ונפקא לה מהלכתא ולעולם תנשא לשוק משום דאזלינן בתר רובא בין להחמיר בין להקל, אבל רבינו אלפסי וכן הרמב"ם ז"ל פסקוה בהלכותיהם ונראה שהם ז"ל מפרשים דרבא אליבא דכ"ע מוקי לה למתניתין וכן נראה מדברי רש"י ז"ל, והא דמסיק נמי סיפא הו"ל מיעוטא דמיעוטא ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר' מאיר לאו משום דפירוקא אליבא דר"מ בלחוד הוא אלא לומר דלאו למימרא דרבנן בלחוד הוא דמודו בה אלא אפי' ר"מ נמי משום דלמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ. ומקצת ספרים ראיתי שכתוב בהן בפירוש אלא אמר רבא לעולם רבנן היא, וכ"כ רבינו האי גאון ז"ל דעד כאן לא אמרו רבנן זיל בתר רובא אלא ברובא דליכא חזקה כנגדו אבל היכא דאיכא חזקה סמכינן מיעוטא לחזקה והו"ל כפלגא ופלגא ולא שרינן לה, והשתא ניחא מאי דקאמר וחזקה לא עדיף כרובא דאי הוי כרובא כי סמכת ליה מיעוטא דמפילות לרבנן תתיבם. ואי קשיא לך הא דאמרינן בפרק עשרה יוחסין (פ' א') גבי תינוק שנמצא בצד עיסה ורבנן אמרי מיעוטא כמאן דליתיה דמי רובא וחזקה רובא עדיף ואיתא נמי בנדה שלהי פרק כל היד (י"ח ב') כתב הרמב"ן ז"ל דהתם הכי קאמרינן מיעוטא לא חשיב כולי האי לצרופיה גבי חזקה לטהר אלא עדיין הרוב מכריע וטמא לתלות בלבד ולא לשרוף כדאמרי' התם בעשרה יוחסין לא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה ובפרק כל היד (י"ח א') א"ר יוחנן בשלשה מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי מקור שליא וחתוכה ואקשינן ותו ליכא והא איכא תשע חנויות והא איכא תשע צפרדעים ושרץ אחד ביניהם והא איכא וכו' ומפרק להו, ואמרי' למעוטי מאי אילימא רובא דאיכא חזקה בהדיא דלא שרפינן עליה את התרומה הא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא דתנן תינוק הנמצא בצד העיסה וכו' אלמא לא עשו רובא דאיכא חזקה בהדיא כודאי אלא סומכין מיעוטא אחזקה לספק את הרוב, ולר' מאיר להכריע לקולא בטומאה וטהרה דלא מפשינן תלייה דטהרות, ואע"ג דהלכו אחר הרוב ועשאוה כודאי גבי עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלים שם ונמצאו חתיכות בעיסה ואפי' לשרוף כדאיתא התם בפרק עשרה יוחסין, כבר פרש"י ז"ל דשאני התם משום דרובא דאיתיה קמן הוא, א"נ איכא למימר דכיון דודאי נגעו אין חזקתה של עיסה כלום שהרי הורעה, הא בעלמא רובא כנגד חזקה לרבנן חוששין לאיסורין ואין עושין בו מעשה, ע"כ. ועוד יש לי לומר דשאני האי מיעוטא דהכא משום דהאי מיעוטא מרע הרוב ממש ומן הרוב אתה מסלקו כלומר מאותו חלק המרובה שמתעברות יש מקצתן שמפילות ולפיכך המועט חשוב לעמוד כנגד הרוב בצרוף החזקה אבל התם שהמיעוט ההוא אינו ממעט ומגרע כחו של הרוב ממש אלא שהוא מיעוט העומד לגמרי כנגד הרוב מיעוט כזה אינו חשוב להצטרף כלל, ודוגמתו הכא נמי מיעוט שאינן מתעברות אינו חשוב להצטרף והיינו דלא חשיב ליה הכא, כנ"ל.